

**A MŰVELŐDÉSI KÖZPONT ÉS KÖNYVTÁRBAN VÉGZETT
KÖNYVTÁRI SZAKFELÜGYELETI VIZSGÁLAT
JELENTÉSE**

2008.

VI. A szakfelügyelő kiegészítő, értékelő, összegző megállapításai, javaslatai:

Tiszavasvári a róla elnevezett kistérségben, Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében található. A több mint 13 000 lakosú város a Nyírség és a Hajdúság találkozásánál, Nyíregyházától 25 km-re nyugatra fekszik. Történetileg két település – Büd és Szentmihály - összeolvadásával keletkezett, de Tiszavasvári néven csak 1952 óta szerepel. A települések története a 15. századig nyúlik vissza. A 20. század második felében, 1986-ban kapott városi rangot.

Kultúrtörténeti és idegenforgalmi szempontból a városban számos nevezetes építészeti emlék, kastélyok, templomok és múzeum található. A városi strand gyógyvize többféle betegség kúrálására alkalmas.

A településen a közkönyvtár története az 1930-as évekig nyúlik vissza. A könyvtár életében kiemelkedő változást jelentett a 2005-ös év, ekkor sikeres ROP-os pályázat keretében megkezdődött a könyvtár és művelődési ház épületének korszerű, európai színvonalúvá való átalakítása. A település 1,1 milliárd Forintot nyert, amelyből 460 milliót fordítottak az U-alakú közös épület kivitelezésére. A szándékok szerint a pályázati pénzből komplex, többcélú településfejlesztési beruházásokra került sor, ennek a járulékos hozadéka lett, hogy az egyébként korszerű, az európai építészeti szabványoknak megfelelő épületben a klimatizálásra már nem futotta a forrásokból.

A több mint 13 ezer lakosú település 20 %-a roma kisebbség.

A város teljes költségvetése közel 3 milliárd Ft, amelyből a város a közös fenntartású intézmény működtetésére 2008-ra 45 millió Ft-ot tervez. Ebből 18 M Ft a Könyvtár, 27 M Ft a Művelődési Ház költségvetése. A könyvtár bevételi előirányzata 500 e Ft. A Könyvtár a 2007-es évben pályázaton közel 1 millió Ft-ot nyert korszerűsítésre és eszközfejlesztésre, amelyet az önkormányzat 400 e Ft-tal egészített ki. Érdekeltségnövelő támogatásra 232 e Ft-ot kaptak, valamint a könyvtári feliratok egységesítésére 250 e Ft-ot nyertek. Összesen pályázati forrásokból a könyvtár 1,5 M Ft-tal egészítette ki külső forrásból a saját költségvetését. A pályázati forrásokból a könyvtár munkatársainak sok utánajárással, költségkímélő gazdálkodással és lelkes csapatmunkával sikerült biztosítaniuk, hogy az elkészült szép épület könyvtári helyiségei ízlésesen, praktikusan és a használók kényelmét szolgálva legyenek berendezve. A szolgáltató helyek száma kettő a fiókkönyvtárral együtt.

Összességében a könyvtár arculata rendkívül jó benyomást kelt, amely mögött nem csupán az épület újdonsága, a színek harmóniája, a terek és funkciók összehangoltsága, hanem a munkatársak lelkesedése, egyénisége és összetartása együttesen is érezhető.

A sok munka közös méltó jutalma lehetne, ha az „Év Könyvtára” díjra való pályázatban a fenntartó és a város lakói is támogatnák a könyvtárat (2008-ban vagy 2009-ben). A szakfelügyelet során ez kiemelt javaslatként, a helyszíni tapasztalat alapján fogalmazódott meg.

Épület

A 2007-ben átadott épületben 410 m²-en, 2 szinten, L-alakú épületrészben találhatóak a könyvtári helyiségek. Az akadálymentesítés nem csak a bejárat részeknél, hanem a szintek között is, lifttel megoldott. A könyvtári főbejáratnál egy üveglakkal határolt belső udvarra láthatunk, amelyre a földszinti kölcsonzóból lehet kijutni. A belátás a belső terekbe nagyon kellemes vonzereje mellett lehetőséget nyújt a babakocsik biztonságos, szabadban való tárolására, az üveg felület pedig reklámok, plakátok, hirdetések elhelyezésére is alkalmas.

Az épület adottságai mindkét szinten az alapterületi sajátosságok miatt egymásra merőleges terek kialakításával valósulnak meg, amely szolgáltatási szempontból mindenképpen nagyobb személyzetet igényel, hiszen a terek egymásból nem beláthatóak. A regisztrációs pontokon tartózkodó könyvtárost a munkája helyhez köti, innen nincs rálátása a merőleges terek egészére. Mivel a könyvtár 2 szinten is több helyiségben működik (szintenként 1-1 regisztrációs pont, felnőtt kölcsonzó, helyismeret és zeneműtár, gyermekrészleg, számítógépes terem, olvasóterem) ezért a személyzetet is a helyszíni adottságoknak megfelelő létszámban és pontokon szükséges alkalmazni. A jelenlegi 5 + 1 fő (amely a könyvtárvezetőt is magába foglalja) 1 fő kiesése (szabadság, betegség) esetén már gondokat okozhat a szolgáltatás teljesítésében, állományvédelmi szempontból is kockázatos. A biztonságos működést minimálisan 6 fő tudja teljesíteni az építészeti adottságok miatt.

Az önálló helyiségben található helyismereti és zenei részleg bútorzata jelenleg még hiányos, de a megyei könyvtártól ígéretet kaptak a megoldásra. A helyismereti gyűjtemény anyaga pillanatnyilag nehezen hozzáférhető.

Az építészeti adottságok összességében nagyon kellemes, kulturált, európai színvonalú környezetet biztosítanak a szolgáltatásokat igénybe vevők számára. A könyvtárosok jó ízlését dicsérető belső berendezés – alkalmanként házi megoldások és egyéb kiegészítők – az egységes felirat, a falak és a szalagfüggöny színösszhangja mindehhez hozzájárul. Sajnálatos, hogy az intézmény klimatizálása elmaradt.

Gyűjtemény

A negyvenezer kötetes állományban negyven folyóiratféleség és egyéb audiovizuális dokumentum található. A dokumentumok állapota jó, a raktári rend példás, a szerelések egységesek, jól láthatóak. A 2007-es adatok a költözés miatt nem igazán mérvadóak, a korábbi beszerzési keretek azonban azt jelzik, hogy az előző években a gyarapításra fordított összegek jóval jelentősebbek voltak. A 2008-ra tervezett keret (könyv: 600 e Ft, folyóirat: 150 e Ft), a jelenlegi 2000 Ft-os könyvtárlagárak mellett nem biztosíthat elegendő mennyiségű dokumentumot, nem felel meg a városi színvonalnak. (2006-ban a leltárba vett dokumentumok értéke: 1.640.000 Ft volt, amelyből több mint ezer új dokumentum került az állományba.) Érdekeltségnövelő pályázaton rendszeresen támogatást kaptak.

A 2001-2005 közötti időszakban a gyarapításra fordított összegek évente 1,2-1,3 millió Ft között mozogtak, de 2005-ben a 2,2 millió Ft-ot is meghaladta.

Rendkívül fontos, hogy az építészeti európai színvonalú könyvtárban a gyűjtemény is korszerű és friss legyen, hogy a „külső és a belső” párhuzamosan fejlődhessen, hogy a „tartalom” is vonzza a látogatókat.

A 2001-2005 közötti időszak azt is jól mutatja, hogy állományalakítási szempontból is megfelelt a könyvtár a szakmai elvárásoknak, nem csak gyarapodott a gyűjtemény, hanem közel azonos mennyiségben apadt is az állomány, folyamatosan sor került törlésekre, megfelelően ezzel a dinamikus könyvtárgyűjteményi elvárásoknak.

A Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Könyvtári Egyesülésnek köszönhetően a város is 29 %-os kedvezményvel vásárolhat a KELLO-tól dokumentumokat.

Szolgáltatások

A könyvtár szolgáltatásai között a hagyományos szakmai szolgáltatások mellett az új, információs-kommunikációs technológiák által biztosított szolgáltatások egyaránt szerepelnek. 2001-ben pályázaton nyert a könyvtár a korábbi 5 számítógép mellé még 6 gépet, jelenleg is ezzel a gépparkkal rendelkezik. Azóta azonban nem bővült a munkaállomások száma, pedig a számítógépes teremben folyamatos az igény az internetes-számítógépes szolgáltatásokra és megfelelő körülmények, hely is biztosított a további bővülés számára. A lehetséges pályázati forrásokhoz való csatlakozással ez a jövőben remélhetőleg további mennyiségi és minőségi eredményeket jelenthet (TIOP).

A számítógéppel végzett munkafeladatok mellett a könyvtár munkatársai a hagyományos munkafolyamatok elvégzését is biztosítják (papír formátumú és gépi katalógus párhuzamos építése). S-LIB integrált könyvtári rendszerben végzik a gépesített munkafolyamatokat, a rendszer fejlesztőjével folyamatos kapcsolatban állnak.

Az internetes szolgáltatás mellett a könyvtárosok használják a nagyobb katalógusokat és adatbázisokat, ismerik és használják az ODR, a MOKKA lelőhely-nyilvántartást és katalógust, folyamatos elektronikus kapcsolatban állnak a megyei könyvtári szolgáltatásokkal.

Az állomány retrospektív feldolgozása 2005-ben befejeződött, így tehát a folyamatosan bővülő gyűjtemény teljességében hozzáférhető az elektronikus és hagyományos katalógusbar egyaránt (formai és tartalmi szinten is, utóbbi tárgyszó-katalógusban, az ETO-szerinti hagyományos katalógust 2007-ben lezárták, valamint raktári katalógus formájában is).

A klasszikus és alap könyvtári szolgáltatások mellett (helyben használat, kölcsönzés, irodalomkutatás, tájékoztatás, bibliográfia készítése stb.) folyamatosan bővült a szolgáltatások köre. a fénymásoló, lapolvasó funkciók mellett szövegszerkesztésre, spirálózásra, nyomtatásra, az audiovizuális dokumentumok (DVD, CD) kölcsönzésére is igény és lehetőség van.

A használók számára külön, korszerű helyiségben található internetes gépek folyamatosan igénybe vannak véve. A pályázaton nyert számítógépekhez belső hálózatot alakítottak ki, amellyel a Nyíregyházi Főiskola szerveréhez kapcsolódva jutnak a világhálóhoz.

A könyvtár saját szerkesztésű és fenntartású honlappal rendelkezik, ahol gazdag anyag biztosítja az online tájékozódást, információszerzést a könyvtárral kapcsolatban (www.kulturatvasvari.hu). A honlap informatív, a használathoz és szolgáltatásokhoz kapcsolódó tudnivalók, térítési díjak egyaránt megtalálhatóak. További fejlesztést jelenthetne, ha az integrált rendszer webpac modulján keresztül a távoli használók is hozzáférnének a katalógushoz, hiszen a teljes állomány elektronikusan rendelkezésre áll.

A honlap is fölhívja a figyelmet új szolgáltatásként a hangoskönyvek kölcsönzési lehetőségére, amely az öregbetűs könyvek mellett a vakok és látássérült használók igényeit elégíti ki.

A korszerű szolgáltatásokhoz kapcsolódó technikai tudást a könyvtárosok is megszerezték (felsőfokú tanulmányok és ECDL-tanfolyamok keretében), majd tanfolyamokat szerveztek a használók számára is, a számítógépes ismeretek, az internet használatának elsajátíttatására.

A könyvtár az analóg vonalat 2003-ban cserélte a gyors és korszerű ADSL vonalra. A pályázaton nyert számítógépek életkora azonban folyamatos karbantartást és korszerűsítést igényel, feltétlenül a géppark megújítására és bővítésére is igény lenne.

A szolgáltatásokat az akadálymentes környezet miatt az esélyegyenlőség jegyében a mozgáskorlátozottak is igénybe tudják venni, a lift, rámpák és mosdók is rendelkezésre állnak.

Rendezvények

A könyvtár munkatársai folyamatosan, lelkesen szervezik a könyvtári rendezvényeket valamennyi korosztály számára. A legfiatalabb korosztály bevonása fontos feladat, hiszen nagyon sok múlik a korai szocializáción. A Baba-mama kluboknak ideális és közkedvelt színtere a könyvtár, ahol a körülmények rendkívül kedvezőek. A klub előzménye a szülés előtti, kismamáknak tartott rendezvény, amelyre nagy érdeklődés mutatkozott a könyvtárban.

A következő korosztály az óvodáskorúaké, akik számára folyamatosan mesedél előtt rendezésre kerül sor a gyermek részlegben. Az ovisok nem csak hallgathatják a meséket, hanem a könyvtárosok közreműködésével készült jelmezekben elő is adják azokat, ami jó összhangban van a korosztálynak megfelelő szerepjátszási készségekkel.

A „Diákkuckó” a kisiskolás gyerekeket vezeti be a tanulást segítő könyvtárhasználati eszközök használatába, a források alkalmazásába. Könyvtárhasználati órák számára ideális helyszín a gyermekkönyvtár vagy az olvasóterem, ahol a foglalkozásokhoz alkalmas célbútorok találhatóak.

A könyvtár az aktuális hagyományok, a település szokásaihoz kapcsolódó események köré is szervez rendezvényeket, folyamatosan a naptári aktualitásokhoz kapcsolódó rendezvények (farsangi, karácsonyi stb.), illetve a könyvtárszakmai országos programokhoz való csatlakozás.

A könyvtári programok nagy része ingyenesen látogatható, ez és a kulturált környezet nagy vonzerőt jelent a lakosság számára és hozzájárul a város közösségének formálásához, a polgári igények kulturált kiszolgálásához.

Jó kapcsolatrendszert alakított ki a klubmozgalom elindítása mellett a könyvtár a civil szervezetekkel is. Mindezeknek köszönhetően a látogatottság az új épületben ugrásszerűen megnőtt, a rendezvényekre és a könyvtári szolgáltatásokra jóval nagyobb az érdeklődés, mint korábban volt.

Munkatársak

A könyvtár munkatársai szolgálat közben egységes kitűzöt viselnek, amelyet részben házilag kiviteleznek. A házilagos megoldásokra, kreatív ötletekre nagy szükségük is volt az épület átadását követően, hiszen a költöztetésre, a belső berendezésre, nem igazán jutottak források az új épületben, legfeljebb a pályázatokon nyert eszközök.

A könyvtár tereiben megnyilvánuló összkep és ízlés egyértelműen a kollektívát dicséri és kreativitását sugallja.

A munkatársak részt vesznek a hétéves továbbképzési ciklusokban és kapják a dokumentumvásárlási hozzájárulást. A szakmai képzettség tekintetében is jó a személyzet összetétele, 3 fő főiskolai végzettséggel, 2 könyvtáros asszisztensi középfokú végzettséggel rendelkezik. A rendszergazda funkciót is betöltő, a honlapot szerkesztő és fejlesztő munkatárs jelenleg jár informatikus könyvtáros képzésre. Jelenleg 1 gyakornok is részt vesz a könyvtár munkájában. A 6 fő minimálisan szükséges a könyvtári szolgáltatások ellátásához a 2 szintes, több részlegből álló, egymásból nem belátható épületegyüttes helyiségeiben.

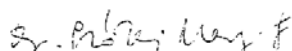
A könyvtár vezetője nagy szakmai tapasztalattal és gyakorlattal rendelkezik, régóta áll az intézmény élén, munkáját mintaszerűen végzi, amelynek eredményei minden szakterületen kézzel foghatóak és láthatóak.

Javaslatok a fenntartóhoz:

- ♦ A város és az önkormányzat büszke lehet az európai színvonalú összevont kulturális intézményre, amelyben a Művelődési Központ és Könyvtár működik. Kiemelt javaslatként fogalmazódott meg a szakfelügyelet részéről, hogy a fenntartó és a város minden erejével támogassa a könyvtárat az „ÉV KÖNYVTÁRA” díjra benyújtható pályázatban.
- ♦ A 2008-as költségvetési tervezet rendkívül alacsony összegben fogalmazta meg a könyvbeszerzésre fordítható összeget (600 eFt), amely jóval alatta marad az eddigi átlagoknak. A folyóirat beszerzésére fordított összeg mellett legalább, minimálisan 1-1,5 millió Ft szükséges az egyéb dokumentumok beszerzésére (könyv, AV). Ellenkező esetben féltő, hogy az az érdeklődés és szolgáltatási lendület, amely az új épületbe való költözéssel pozitívan megindult, megtorpanhat.
- ♦ A munkatársak létszáma a könyvtárban a helyi adottságok és szolgáltató helyek, regisztrációs pontok miatt minimálisan 6 fő, ennél kevesebb létszám esetén a szolgáltatások nem működtethetők és az állomány védelme nem biztonságos.
- ♦ A könyvtárosok az épületbe való beköltözéssel, a pályázati forrásokból támogatott egyéni, ízléses arculat megvalósításával és a korszerű szolgáltatások kialakításával dicséretes, költségtakarékos munkát végeztek. A szakfelügyelet véleménye szerint – a fenntartó lehetőségeihez mérten – jutalomra érdemesek.
- ♦ A fenntartó önkormányzat képviselői példamutatóan gazdag dokumentációs anyaggal álltak a szakfelügyelet rendelkezésére, amiért ezúton is köszönet jár. Nem sikerült azonban az összevont intézmény valamelyik lezárt költségvetési évébe átfogó betekintést nyerni, összehasonlításokat tenni, ami csak részben indokolható a 2007-es költözési év viszonylagos adataival. Ezért elsősorban a 2008-ra tervezett adatokat használtuk.

Javaslatok a könyvtárvezetőhöz:

- ♦ A géppark korszerűsítése érdekében minden pályázati lehetőséget vegyenek igénybe, az eddigi gyakorlathoz hasonlóan, hogy a könyvtár információs és kommunikációs technológiai színvonalát megőrizhessék, fejleszthessék.
- ♦ Hosszú távon az integrált rendszer webpac moduljával biztosíthatják a távoli elérésű használók számára is a katalógus online hozzáférését, a nyitva tartási időn túli tájékoztatást az állományra vonatkozóan is.
- ♦ A helyismereti és zenei részleg gyűjteményét és szolgáltatásait a megyei könyvtár berendezésre vonatkozó támogatását igénybe véve mielőbb bocsássák rendelkezésre.

Dr. Prókai Margit
szakfelügyelő

Dr. Gál Józsefné
szakfelügyelő

A vezető szakfelügyelő összesített jelentése.

A tiszavasvári Művelődési Központ és Könyvtárban végzett könyvtári szakfelügyeleti vizsgálat részletes helyzet- és szakmai elemzése egy már európai színvonalú épületegyüttes komplex kulturális szolgáltatásairól, színvonalas és szakszerű könyvtár szakmai tevékenységéről számol be.

A város egy 38 ezres térség, a Tiszavasvári Kistérség központja, - 10 település, köztük 2 város és zömében nagyobb községek tartoznak a vonzáskörzetébe. Lakónépességét tekintve a megye ötödik legnagyobb települése.

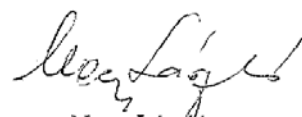
A megye könyvtártígye az utóbbi fél évszázad folyamán mindig is jegyezte a tiszavasvári (majdani nagyközségi, később körzeti, ma) városi könyvtárban folyó szakmai tevékenységet, különös tekintettel az igényesen alakított állományra, könyvtárközi együttműködésekre és az új, korszerű szolgáltatások alkalmazására. Az intézmény humán erőforrás menedzsmentje, a személyzettel együtt garanciája volt – és az ma is - az új szakmai irányok befogadásának és megvalósításának.

A megye, - de országos viszonylatban is az egyik - legkorszerűbb városi könyvtára épület technikailag: a szolgáltató terek kialakítása, a szolgáltatások körének bővítése, szinten tartása révén megeremtette/megteremti az alapját annak, hogy a klasszikus könyvtári funkciókon túl egy igazán 21. századi modern információs központ és közösségi szolgáltatási tér funkcióját is betöltse az intézmény. Ezt alátámasztja az eddig soha nem tapasztalt nagyfokú érdeklődés, mely a lakosság, - felnőttek és a tanulóifjúság - részéről egyaránt jelentkezik.

A könyvtár jelenlegi informatikai felszereltsége (az eddigi lehetőségek kihasználása ellenére) – az országos irányokat követve – fejlesztésre szorul, a szakfelügyeleti jelentés erre irányuló megállapításait csak megerősíteni tudom. A könyvtárak számára a szolgáltatások infrastrukturális fejlesztésére irányuló pályázati lehetőségekkel élni kell a könyvtárvezetésnek és a fenntartónak egyaránt. – Erre épülhet majd a szolgáltatások folyamatos tartalmi korszerűsítése. - E fejlesztéseknek a későbbiekben nem csak az intézményi, helyi lakossági érdekeket, de a város kistérségi központi szerepköréből adódó, ahhoz igazodó könyvtári felelősségvállalást is szolgálnia kell.

A szakértő kollégák által megfogalmazott általános és a - városi könyvtárak számára külön meghatározott - minőség alapú szakfelügyeleti vizsgálat megállapításaival, elemzéseivel egyetértek, a javaslatokban leírtakat támogatom.

Nyíregyháza, 2008. szeptember 29.

Nagy László
vezető szakfelügyelő